

การพัฒนาแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี

The Development of Guidelines for Child Rearing and Promoting Infants and Toddlers' Development and Learning.

กิติมา พัวพัฒนกุล, พรชนนต์ บุญคง และไพลิน วิญญกุล
สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและติดตามการใช้แนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ของครูผู้ดูแลเด็ก กลุ่มเป้าหมาย 1. เด็กอายุระหว่าง 3 เดือน ถึง 3 ปีสังกัดกรมอนามัย จำนวน 282 คน 2. ครูผู้ดูแลเด็กสังกัดกรมอนามัย จำนวน 50 คน 3. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็กปฐมวัย จำนวน 11 คน ขอบเขตการศึกษาเป็นการศึกษาต่อเนื่อง 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2561 มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ได้แก่ ขั้นที่ 1 พัฒนาแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี โดยนำกรอบพัฒนาการ 5 ด้านมาใช้ ตามคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ขั้นที่ 2 ติดตามผลการดำเนินงาน 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1. ติดตามการใช้ในศูนย์เด็กของสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ (ระหว่างเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2559) ระยะที่ 2. ติดตามการใช้ในศูนย์เด็กเล็ก 1/3/5/7/10/12/สถาบันพัฒนาสุขภาพะเขตเมือง กรมอนามัย (ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน พ.ศ. 2560) ขั้นที่ 3 ปรับปรุงแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการประชุมสัมมนาในกลุ่ม และนิเทศติดตามการดำเนินงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ขั้นที่ 1 พัฒนาแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ตามกรอบแนวคิดของไทเลอร์ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้การจัดเรียงลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ การประเมินผลประสบการณ์การเรียนรู้ โดยจัดทำร่างแนวทางฯ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการและชี้แจงการนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ขั้นที่ 2 ติดตามผลการดำเนินงานระยะที่ 1 สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ จำนวน 168 คน แบ่งการติดตามเป็น 2 ช่วงอายุ ได้แก่ แรกเกิด -1 ปี และ 1-3 ปี พบว่า ช่วงแรกเกิด - 1 ปี หลังใช้แนวทางฯ เด็กมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 100 สูงกว่าก่อนใช้ที่เด็กมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 87.5 และเด็กมีแนวโน้มพัฒนาการที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด คือ ร้อยละ 85 เด็กมีพัฒนาการสมวัย และในช่วงอายุ 1-3 ปี หลังใช้เด็กมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 89.4 สูงกว่าก่อนใช้เด็กมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 51.0 สอดคล้องกับการติดตามในระยะที่ 2 สังกัดศูนย์อนามัยที่จำนวน 60 คน พบว่า ช่วงแรกเกิด-1 ปี หลังใช้เด็กมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 90.9 สูงกว่าก่อนใช้เด็กมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 63.6 5 และเด็กมีแนวโน้มพัฒนาการที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด คือ ร้อยละ 85 เด็กมีพัฒนาการสมวัย ในช่วงอายุ 1-3 ปี หลังใช้เด็กมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 73.5 สูงกว่าก่อนใช้เด็กมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 59.2 แสดงให้เห็นว่าแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ต่ำกว่า 3 ปี สามารถทำให้ครูผู้ดูแลเด็กเข้าใจตัวเด็ก และสามารถจัดกิจกรรมและประสบการณ์สำคัญที่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นที่ 3 ปรับปรุงแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็กปฐมวัยของ 4 กระทรวง ซึ่งได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข ให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ โดยมีรายละเอียดของแนวทางฯ ประกอบด้วย แนวคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี แนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ แนวปฏิบัติการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งรายละเอียดทั้งหมดเป็นความรู้และทักษะพื้นฐานที่พร้อมนำไปใช้กับครูผู้ดูแลเด็กทุกสังกัดต่อไป

คำสำคัญ : แนวทางการอบรมเลี้ยงดูส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูผู้ดูแลเด็ก เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี